

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ

А.В. Пасічник

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

УАБС НБУ

Правоздатність займає особливе місце поміж інших елементів правосуб'єктності. Упродовж багатьох років серед науковців триває спір про її природу. Проте не дивлячись на значну кількість проведених на цю тему досліджень, переконливої відповіді на питання чим є правоздатність не отримано і донині.

Ініціаторами вказаної наукової дискусії вважаються М.М. Агарков, який запропонував теорію динамічної правоздатності, та С.М. Братусь, котрий на протипагу динамічній висунув ідею статичної правоздатності [1, 70-73; 2, 31]. Однак теорія динамічної правоздатності була критично оцінена більшістю науковців, а тому у подальшому дискусія в основному відбувалась щодо встановлення чим є правоздатність: суб'єктивним правом чи властивістю (якістю) суб'єкта.

Основним доводом на користь визнання правоздатності суб'єктивним правом слугував факт покладення на всіх осіб обов'язку не порушувати правоздатність певного суб'єкта права [3, 47; 4, 9]. Погоджуючись із нормативним встановленням обов'язку не порушувати правоздатність суб'єктів права, ми не можемо погодитись із висновком про використання цього факту у якості аргументу на підтримку розуміння правоздатності як суб'єктивного права. Загальновідомо, що правоздатність є не лише соціальним, а і юридичним явищем. А оскільки воно входить у коло юридичних категорій цілком логічно, що право намагається охороняти правоздатність. І знову ж таки цілком логічно, що при цьому застосовується юридичний інструментарій. Тому покладання на зобов'язаних осіб певного обов'язку не завжди означає, що ним забезпечується суб'єктивне право.

Зобов'язальною нормою теоретично може забезпечуватись будь-яке бажане для права явище. Прикладом такого може бути законний інтерес.

Можна навести ще кілька аргументів проти визнання правоздатності правом. По-перше, загальновизнано, що правоздатність є передумовою правовідносин. Право ж є одним із елементів змісту останніх. Тобто одне явище є і передумовою і змістом правовідносин, однак це суперечить законам логіки. По-друге, виходячи із нормативно-закріпленого та підтриманого теорією права визначення правоздатності як здатності не лише мати права, а і нести обов'язки, приходимо до знову таки суперечливого висновку – правоздатність, як суб'єктивне право, одночасно є і юридичним обов'язком. По-третє, визнавши правоздатність правом, логічно і дієздатність визнати правом. Однак остання може бути обмежена чи взагалі припинена компетентним органом у разі існування дефектів волі суб'єкта, котрі, як правило, обумовлені станом здоров'я. Тобто приходимо до висновку щодо залежності володіння і розпоряджання суб'єктивним правом від стану здоров'я його суб'єкта. По-четверте, правоздатність отримала нормативне оформлення лише у цивільному та кількох процесуальних галузях права, однак не викликає жодних зауважень твердження про існування цього явища в адміністративному, трудовому та інших галузях права. У зв'язку з цим виникає питання: як може бути гарантованою юридичною дійсністю суб'єктивне право, якщо воно взагалі не передбачено відповідним галузевим законодавством? По-п'яте, законодавство передбачає принципову можливість у встановленому порядку позбавляти особу належного їй права, тоді як жоден суб'єкт права не може бути позбавлений своєї правоздатності. До того ж особи можуть добровільно розпоряджатись своїми правами, у тому числі і відмовлятись від них, проте від правоздатності відмовитись неможливо.

Таким чином під адміністративною правоздатністю слід розуміти певну властивість суб'єкта права, а саме його здатність мати адміністративні права та обов'язки.

Використана література:

1. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву. – М., Юриздат, 1940. – 345 с.
2. Братусь С.Н. О соотношении гражданской правоспособности и субъективных гражданских прав // Советское государство и право. – 1948. - № 8. – с. 30 – 37.
3. Веберс Я.Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве. – Рига: Зинатне, 1976. – 231 с.
4. Козлова Н.В. Правосубъектность юридического лица. – М.: Статут, 2005. – 476 с